

СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

УДК [378.331.45](075.8)
DOI 10.25128/2415-3605.21.1.8

МАРІАННА БУЖАНСЬКА

ORCID ID 0000-0001-9251-4727

buganskam@ukr.net

кандидат хімічних наук, доцент

Львівський торговельно-економічний університет
вул. Туган-Барановського, 10, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ОХОРОНА ПРАЦІ»

Розглянуто можливість застосування інноваційних технологій, зокрема кейс-методу, під час вивчення «Безпеки життєдіяльності та охорони праці» в навчальному процесі у Львівському торговельно-економічному університеті (ЛТЕУ). Представлено авторський досвід використання інноваційних технологій проблемно-ситуаційного аналізу. Запропоновано і впроваджено у навчальний процес та організацію наукової роботи здобувачів освіти кейс-технології при вивченні дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці», що сприяє розвитку творчого потенціалу та є цікавим для учасників навчального процесу завдяки моделюванню реальних ситуацій. Студенти набувають досвід публічних виступів, оприлюднюють результати власних досліджень, отримують оцінку своєї роботи. Показано, що кейс-метод є ефективним засобом організації навчання, який дозволяє навчатися, поєднуючи теоретичні знання з реаліями життя, активізує пізнавальний інтерес до дисципліни, що вивчається, сприяє розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичок прийняття рішень. Отримані результати підтверджують необхідність цілеспрямованого науково-методичного впровадження кейс-методу в навчальний процес, який передбачає створення відповідних умов інноваційного пошуку та інноваційних трансформацій в освіті.

Ключові слова: інноваційні технології навчання, кейс-метод, безпека життєдіяльності, охорона праці, життєві компетентності.

МАРИАННА БУЖАНСКАЯ

ORCID ID 0000-0001-9251-4727

buganskam@ukr.net

кандидат химических наук, доцент

Львовский торгово-экономический университет
ул. Туган-Барановского, 10, г. Львов

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ КЕЙС-МЕТОДА ПРИ ИЗУЧЕНИИ ДИСЦИПЛИНЫ «БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ОХРАНА ТРУДА»

Рассмотрена возможность применения инновационных технологий, в частности кейс-метода, при изучении «Безопасности жизнедеятельности и охраны труда» в учебном процессе во Львовском торгово-экономическом университете. Представлен авторский опыт использования инновационных технологий проблемно-ситуационного анализа. Предложено и внедрено в учебный процесс и организацию научной работы соискателей кейс-технологии при изучении дисциплины «Безопасность жизнедеятельности и охрана труда», что способствует развитию творческого потенциала и интересен для будущих специалистов благодаря моделированию реальных ситуаций. Студенты получают опыт публичных выступлений, обнаруживают результаты собственных исследований, получают оценку своей работы. Показано, что кейс-метод является эффективным средством организации обучения, который позволяет учиться, сочетая теоретические знания с реалиями жизни, активизирует

познавательный интерес к изучаемой дисциплине, способствует развитию исследовательских, коммуникативных и творческих навыков принятия решений. Полученные результаты подтверждают необходимость целенаправленного научно-методического внедрения кейс-метода в учебный процесс, который предусматривает создание соответствующих условий инновационного поиска и инновационных трансформаций в образовании.

Ключевые слова: *инновационные технологии обучения, кейс-метод, безопасность жизнедеятельности, охрана труда, жизненные компетентности.*

MARIANNA BUZHANSKA

ORCID ID 0000-0001-9251-4727

buganskam@ukr.net

Candidate of Chemical Sciences, Associate Professor,
Lviv University of Trade and Economics,
10 Tugan-Baranovski Str., Lviv

PECULIARITIES OF APPLICATION OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES DURING STUDYING THE DISCIPLINE “LIFE SAFETY AND OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY”

The possibility of applying innovative technologies, in particular the case method, during the study of “Life Safety and Health” in the educational process at the Lviv University of Trade and Economics is considered. The author's experience of using innovative technologies of problem analysis is presented. The method of case technologies has been proposed and implemented in the educational process and organization of scientific work of students learning the discipline “Life Safety and Health”, which promotes the development of creative potential and is interested for participants of the learning process via modeling real situations. Students forget the experience of public speaking, publish the results of their own research, receive performance appraisal. It is shown that the case method as an effective means of organizing educational process, allows to learn combined theoretical knowledge with the realization of life, activates cognitive interest in the studied discipline, promotes the development of research, communication and contributes to formation of creative decision-making skills. The obtained results confirm the need for purposeful scientific and methodological implementation of the case method in the educational process, which involves the creation of appropriate conditions for innovative search and innovative transformations in consciousness.

Keywords: *innovative learning technologies, case method, life safety, labor protection, business game, life competencies.*

Освітній процес в ЛТЕУ спрямований на реалізацію особистісного потенціалу людини, розвиток її творчих здібностей, формування активної соціальної позиції особистості, задоволення потреб особи в знаннях та суспільства у компетентних, конкурентоспроможних фахівцях. Відповідно до Програми забезпечення якості підготовки здобувачів у ЛТЕУ на 2019–2023 рр. основними способами поліпшення основних освітніх компонентів, процесів та результатів є забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності.

Результативним способом модернізації освітньої системи України є впровадження у навчальний процес ВНЗ інноваційних педагогічних технологій і методів [7]. Стратегія, функціонування та розвиток національної системи освіти формується із розвитком до сучасних інтеграційних і глобалізаційних процесів, з вимогами переходу до постіндустріальної цивілізації та забезпечує інтеграцію національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір [6]. Реалізація інноваційної діяльності в навчальних закладах освіти здійснюється на основі сучасних законодавчих і нормативних документів: наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності», Законів України «Про інноваційну діяльність» і «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» та інші [8, 9, 10]. Державна освітня політика України забезпечена нормативно-правовим підґрунтям, однак чітко визначених організаційних механізмів її реалізації немає.

У педагогічній літературі розглядається застосування інноваційних освітніх технологій, які сприяють: індивідуалізації навчання [11]; діяльнісній активізації здобувачів вищої освіти [14]; використанню новітніх інформаційно-комунікаційних технологій [2, 12, 13];

впровадженню методу аналізу ситуацій [3,6]. На думку науковців дані методики сприяють розвитку дослідницьких, комунікативних і творчих навичок у навчанні. Впровадження кейс-методу описано наступними авторами Е. Монтером, М. Лідере, Дж. Ерскіним, М. Норфі. У перекладі з англійської кейс – випадок, кейс-стаді – повчальний випадок. Кейс – це моделювання життєвої ситуації, тобто апробація реальних життєвих ситуацій. Кейси переносять здобувача в проблему, змушують шукати рішення конкретного завдання.

Навчання на основі кейс-методу є цілеспрямованим процесом, який побудований на всебічному аналізі представлених ситуацій, обговоренні під час відкритих дискусій проблем кейсів і виробленні навичок прийняття рішень [4, 48–53]. Розрізняють наступні види кейсів: кейс-вправа, кейс-випадок, кейс-ситуація. Кейс-метод дозволяє засвоювати знання та отримувати професійні навички та уміння на основі діяльності в умовах, наближених до реальної виробничої ситуації. Цінність цього методу полягає в тому, що він одночасно відображає не тільки практичну проблему, а й актуалізує певний комплекс знань, який необхідно засвоїти при вирішенні цієї проблеми, а також вдало поєднує навчальну, аналітичну і виховну діяльність, що безумовно є діяльним і ефективним в реалізації сучасних завдань системи освіти [14, с. 101; 3, с. 86]. Такий підхід виходить за межі навчального простору, входить у сферу професійних рішень проблем у конкретній галузі знань, формує інтерес і профільну мотивацію. Він уможливує майбутнім фахівцям вивчати складні та професійно значущі питання в емоційно сприятливій атмосфері навчального процесу, застосувати набутий теоретичний досвід у реальній практиці. Разом з тим цілком зрозуміло, що кейс-метод є дуже ефективним засобом організації навчання здобувачів вищої освіти, однак його не можна вважати універсальним, застосовуваним у всіх дисциплінах і вирішенні всіх освітніх завдань. Ефективність методу в тому, що його досить легко можна поєднати з іншими методами навчання. Кейс-вправи – це навчальні завдання, які описують конкретну життєву ситуацію або факт, вирішення яких дозволяє здобувачеві вищої освіти освоювати інтелектуальні операції послідовно в процесі роботи з інформацією: ознайомлення – розуміння – застосування – аналіз – синтез – оцінка. Аналіз літературних джерел показав, що ситуаційні завдання не зустрічаються в підручниках і посібниках з курсу «Безпеки життєдіяльності та охорони праці». При вивченні дисципліни викладачі часто використовують завдання за формою: кейс-випадок, кейс-ситуація. Дослідження полягає у впровадженні та використанні під час навчального процесу кейс-вправ.

Виробничі проблеми, проблеми безпеки життєдіяльності та охорони праці доволі складні і багатогранні. Для їх вирішення потрібна активна участь фахівців різних спеціальностей: інженерів-технологів, проектувальників, екологів, лікарів, та ін. Економісти виконують не менш важливі завдання у цій сфері. Вони проводять економічний аналіз незадовільного стану охорони праці, оцінюють матеріальні наслідки нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; розміри шкоди, заподіяної працівникам унаслідок тимчасової непрацездатності чи каліцтва. Економісти також розраховують вартість різних варіантів організаційно-технічних рішень щодо підвищення рівня безпеки праці. Це зумовлює необхідність вивчення майбутніми фахівцями-економістами даної дисципліни та підтверджує впровадження у навчальну діяльність методу ситуаційної вправи (або завдання). Здобувачам вищої освіти пропонується розрахункова вправа з докладним описом ситуації (задачі), яка вимагає рішення. У процесі професійної підготовки студентів економічного профілю доцільним є використання ситуаційних вправ (задач), які дозволяють здобувачам оцінити виробничі завдання з погляду працівника, який приймає рішення. Ці ситуації істотно допомагають студентам досягти високого рівня навчальних результатів слугують дієвим засобом у формуванні професійних умінь і навичок. Вирішення ситуаційних вправ сприяє розвитку в здобувачів зацікавлення до обговорюваних проблем, зокрема навчальної дисципліни, підвищення відповідальності за прийняті рішення.

Рівень складності реальних життєвих ситуацій не можна контролювати, тоді як складність навчальних ситуаційних вправ можна регулювати. Залучення здобувачів вищої освіти під час навчального процесу до вирішення виробничих проблем дозволяє їм випробувати свої сили у прийнятті рішень й обговоренні їх можливих наслідків. Цілком імовірно, що, опрацювавши реальну виробничу ситуацію, учасник навчального процесу буде змушений переглянути власні цінності й ставлення до виробничих проблем. Здобувач,

приймаючи участь у моделюванні ситуаційної вправи, є виконавцем певних соціальних ролей, що забезпечує максимальне відтворення їх особистісних здібностей, професійного й комунікативного досвіду.

В українській освітній практиці застосування методу аналізу ситуацій перебуває на етапі аналізу, узагальнення та запозичення апробованих методик і досвіду у закордонних вчених. Специфіка застосування, новизна впровадження кейс-методу в навчальний процес потребують вивчення його як різновиду інноваційних форм навчання. Адаптація до особливостей використання методу при викладанні різних дисциплін, зокрема при вивченні дисциплін соціокультурного циклу, містить елементи новизни. Розглянуті проблеми актуальні, зацікавлюють та залишають місце для подальших наукових пошуків.

Мета статті – систематизація досвіду використання інноваційних моделей в освітньому процесі вищої школи, зокрема під час вивчення «Безпеки життєдіяльності та охорони праці» при організації навчального процесу у ЛТЕУ.

Кейси, які ми використовуємо на заняттях з «Безпеки життєдіяльності та охорони праці» – це прикладні вправи, в яких описується виробнича ситуація, пропонується проведення певних математичних обчислень відповідних параметрів чи коефіцієнтів. Причому ситуаційні завдання підбираються з урахуванням майбутнього фаху студентів, наприклад, для студентів економічних спеціальностей можна обрати такі теми для аналізу та обчислень: «Економічний аналіз витрат підприємства внаслідок виробничого травматизму та професійних захворювань», «Способи розрахунку розміру одноразової допомоги та щомісячних страхових виплат потерпілому під час нещасних випадків», «Оцінювання рівня прийняттого ризику небажаних подій», «Розрахунок чисельності служби охорони праці» та ряд інших тем, які необхідні майбутнім фахівцям [14]. Кейс-вправа надає можливість студенту застосувати на практиці здобуті практичні навички. Найчастіше використовується там, де необхідно провести кількісний аналіз. Така форма навчального заняття дозволяє організувати детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички практичного застосування їх через індивідуальне розв'язання студентами відповідно сформульованих завдань. Кожна з перерахованих ситуацій має певну навчальну цінність.

Розроблені кейси реалізують запропоновану мету заняття; рівень складності є посилюючими для студентів; актуальні для сьогоденного життя; мають національне забарвлення; відтворюють типові виробничі ситуації; розвивають аналітичне мислення; вирішують актуальні проблеми; описують певну надзвичайну ситуацію з прийняттям критичного рішення; містять конкретні порівняння; надають можливість для узагальнення висновків та можливість оцінювання ефективності вже прийнятих раніше рішень; містять необхідну для розв'язання базу інформації.

Навчання за допомогою кейсів формує у студентів навички: аналітичні (вміння відрізнити дані від інформації, класифікувати, виділяти суттєву та несуттєву інформацію, аналізувати, представляти та добувати її; мислити чітко й логічно), практичні (формування на практиці навичок використання теорії, методів та принципів), творчі (генерація альтернативних рішень), комунікативні (вміння вести дискусію, переконувати, використовувати наочний матеріал та інші медіа-засоби, кооперуватися в групі, захищати власну точку зору, переконувати опонентів, скласти короткий та переконливий звіт), соціальні (оцінка поведінки людей, вміння слухати, підтримувати в дискусії чи аргументувати протилежні думки, контролювати себе тощо) [12].

Структура кейса, вибір змістовно-інформаційних засобів сюжетної частини, наповнення його інформаційної та методичної частин є розробкою авторки і містить інноваційний характер та елементи новизни (табл. 1).

Діяльність викладача при використанні кейс-методу включає два етапи (табл. 2). Перший етап реалізується через творчу методичну роботу зі створення кейса й питань для його аналізу та розробки методичного забезпечення. Він проводиться за межами аудиторії й містить у собі науково-дослідну й методичну діяльність викладача. Другий етап – це праця педагога в аудиторії, де він виступає зі вступним і заключним словом, виділяє студентські групи й підтримує дискусію та діловий настрій в аудиторії, оцінює вклад студентів при аналізі ситуації. У зв'язку з цим переосмислюється і відповідно змінюється роль викладача. Він перестає бути носієм знань, які повинен передати студенту. Викладач створює умови, за яких студент

СУЧАСНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

матиме змогу змістовніше оволодіти фаховими знаннями, розвивати відповідні професійні та особистісні якості, формувати вміння самостійно приймати рішення в виробничих умовах, аналізувати, прогнозувати розвиток ситуації в подальшому, розробляти багатоваріантний план дій щодо вирішення певної ситуації, розвивати навички роботи в колективі тощо.

Таблиця 1

Структура кейса і наповнення його інформаційної та методичної частин

Вступна частина	Тема: теоретичні основи соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань. Мета: ознайомитися із умовами страхування та відшкодування шкоди потерпілим від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві.
Теоретичні відомості	Здобувачі ознайомлюються із теоретичними основами соціального страхування, Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», постановою правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності «Про встановлення розміру допомоги на поховання» 08.02.2017 р. № 17, Інструкцією про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян, затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13.11.2001 р. № 455 та іншими законодавчими актами, описом проблемної ситуації, методичними рекомендаціями розрахункового завдання.
Завдання	<i>Вправа 1.</i> У результаті нещасного випадку на виробництві працівник втратив працездатність. Розрахувати розмір щомісячної страхової виплати і розмір одноразової допомоги потерпілому за наступними вихідними даними: середньомісячний зарібок працівника до нещасного випадку Z_{cp} , грн., ступінь втрати професійної працездатності η , %. <i>Вправа 2.</i> На підприємстві від нещасного випадку загинув працівник. Потерпілий мав непрацюючу дружину та трьох дітей. Необхідно визначити розмір одноразової допомоги його сім'ї та суму щомісячних страхових виплат кожній особі, яка має на це право. Вихідні дані для розрахунку, вправи, ситуаційні задачі, схеми, таблиці, тести.
Запитання для обговорення	Перелік запитань для поглибленого вивчення проблемного завдання.
Список додаткової літератури	Перелік літературних даних, посилання на інтернет-ресурси, глосарій.

Таблиця 2

Етапи роботи учасників навчального процесу при використанні кейс-методу

Підготовчий етап	
Викладач розробляє завдання, планує хід заняття.	Здобувачі вищої освіти ознайомлюються з завданням, опрацьовують літературу.
Основний етап	
Викладач організовує обговорення теми, відповідає на запитання.	Здобувачі вищої освіти аналізують проблему, дискутують, вислуховують думки інших.
Заключний етап	
Викладач підводить підсумки сумісної роботи, впорядковує результати, висловлює свою думку.	Здобувачі вищої освіти аналізують та підсумовують результати, формують висновки.

На заняттях спочатку нагадуємо студентам теоретичний матеріал, тобто матеріал теми, який описано у кейсі. Студентів обов'язково мотивуємо, навіть якщо вони запропонували максимально раціональні шляхи вирішення питань кейсу. У рішеннях, представлених

студентами, виділяю сильні та слабкі сторони. Слухачам пропонується як варіант «вірної відповіді» розв'язання обговорюваної ситуації так, як це відбулось у житті (хоча це не означає, що такий варіант є оптимальним). У ситуаційному навчанні важливий не стільки кінцевий результат, скільки процес його знаходження, адже саме так розвиваються професійні якості фахівця, який мислить. Крім того, використовуючи кейс-методику, варто враховувати із припущення, що вірним може бути будь-яке рішення, якщо воно аргументоване. Тому, підводячи підсумки, проводимо аналіз не тільки самої ситуації, а й результату обговорення. Намагаємося обґрунтувати свою позицію щодо суті ситуації й водночас оцінюємо виступи представників студентських груп, тактовно визначаючи помилки, теоретичні «прогалини», доводимо необхідність вивчати теоретичні засади проблеми. Робота зводиться до кураторства процесу аналізу конкретної ситуації. І тільки після спільного обговорення викладач повертається до традиційної ролі й підводить підсумки заняття. На відміну від інших видів семінарських і практичних занять, при використанні кейс-методів не виставляються оцінки за бальною системою, а відзначається ступінь участі студентів у роботі. Для виявлення рівня підготовленості кожного з студентів додатково до кейса використовуємо метод тестування після завершення вивчення кожного розділу або всього курсу. Тести дають можливість значно скоротити час на опитування студентів.

Інноваційна діяльність сприяє розвитку динамічного мислення студентів, а знання при цьому є умовою реалізації цієї мети. Обов'язкова умова такого навчання – висока ступінь участі студентів у навчальному процесі. Проблемні ситуації активізують їх, спонукають замислитися над матеріалом, з яким вони працюють, розглядати факти з різних точок зору. Для роботи обирається важлива проблема, значуща для студентів, для їхнього сьогодення життя, що зумовлює позитивні емоції та стійкий пізнавальний інтерес.

Студент, одержавши кейс і список літератури, що рекомендується, індивідуально готується до заняття, працює з навчальною літературою та додатковою інформацією, проводить аналіз запропонованих проблемних ситуацій. Під час заняття студент: задає питання, що поглиблюють розуміння кейса й проблеми; розробляє варіанти рішень, слухає, що говорять інші; бере участь у прийнятті рішень (табл. 2). Здобувачі вищої освіти часто воліють давати рішення відразу, не заглиблюючись у проблему, тому потрібно скеровувати студентів на те, що ситуація, викладена в кейсі, не проста й вимагає аналітичного рішення. Вони вчаться культурі партнерського спілкування, вмінню відстоювати своє бачення проблеми і водночас вмінню вислухати співрозмовника. Робота над кейсом вчить їх працювати в колективі, спілкуватися, вести дискусії, приймати колективні рішення. Таким чином, застосування в освітньому процесі кейс-технологій, в тому числі при викладанні дисципліни «Безпека життєдіяльності та охорона праці», сприяє професійному становленню компетентної людини, котра володіє відповідними знаннями та здібностями, вміє робити конструктивні та компетентні дії в різних видах життєдіяльності.

За результатами дослідження можна стверджувати про необхідність цілеспрямованого науково-методичного впровадження інноваційної діяльності у ВНЗ. Кейс-метод є ефективним інструментом інноваційного пошуку та інноваційних трансформацій в освіті.

Особистий досвід використання інтерактивних – технологій навчання популює основну перевагу їх над традиційними формами навчання: насамперед можливість оперативного керівництва студентом, його виховання в процесі спілкування з викладачем і групою. Це не лише механізм оновлення змісту освіти, а й можливість проведення навчального процесу відповідно до вимог сьогодення, здатність розв'язувати конкретні проблеми, що виникають у різних сферах життя, особливо збереження життя і здоров'я людини. Інтерактивні технології дозволяють зацікавити студентів процесом навчання, формують сталий інтерес до проблем навчальної дисципліни «Безпеки життєдіяльності та охорони праці», сприяють активному засвоєнню знань та навичок. Цей метод дозволяє використати теоретичні знання й отримати практичний досвід. Результатом застосування інтерактивних технологій є не тільки знання, а й навички професійної діяльності.

Педагогічний потенціал інноваційних методів значно вищий, ніж традиційних методів навчання. Присутність у структурі методу дискусій, обговорень, аргументацій навчає майбутніх фахівців дотримання норм і правил професійного спілкування. Таке навчання сприяє дотриманню принципу індивідуального підходу у навчання та дозволяє викладачеві реагувати

на індивідуальність здобувачів вищої освіти у кожному конкретному випадку. Проблемні завдання урізноманітнюють самостійну роботу здобувачів.

Педагог має змогу використовувати нагромажені теоретичні знання для узагальнення проблемної ситуації та розробки індивідуальних технологій для досягнення певної навчальної теми. Ці технології стимулюють викладача думати і діяти нестандартно, є могутнім потенціалом інтелектуального оновлення, образом мислення. Усе це дозволяє педагогу сформувати майбутнього фахівця, якого потребує сьогодні ринок праці.

Інноваційні технології викликають позитивне ставлення серед студентів, адже така особливість цього методу, як відсутність однозначного рішення для проблем, дає змогу всім учасникам аудиторії проявити самостійність та ініціативність у розв'язанні поставленого завдання, обґрунтувати власну думку, посилаючись на свій запас теоретичних і практичних знань. Це сприяє активній діяльності студентів, стимулює їх до успіху, показує досягнення студентів. Саме досягнення успіху є головною рушійною силою методу. Студенти по іншому сприймають викладача, який здатний до формування стійкої позитивної мотивації та пізнавальної активності. Інноваційні технології навчання формують соціокультурну компетентність, навички критичного мислення та діалогового спілкування студентів, розширюють їхні пізнавальні можливості у здобутті, аналізі та застосуванні інформації, а також є базою для формування умінь та навичок у майбутній професійній діяльності [13].

Вважаю, що отримано позитивні результати адаптації технології кейс-методу до навчального процесу підготовки здобувачів вищої освіти у ЛТЕУ. Цей факт підтверджує актуальність дослідження проблеми вдосконалення навчання із дисциплін світоглядно-професійного характеру в умовах євроінтеграції, зокрема із використанням зазначеної технології.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у роботі над питаннями щодо поглиблення та поширення інноваційної діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі із використанням інноваційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бужанська М. В., Василечко В. О. Управління безпекою життєдіяльності та охороною праці: навч. посібник. Львів: Растр-7, 2020. 204 с.
2. Квасова О. Г., Лямзіна Н. К. Застосування технології вебквесту у навчанні англійської мови майбутніх економістів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 74. № 6. С. 177–185. URL: <http://doi.org/10.33407/itlt.v74i6.2531>
3. Озарко О. О., Сахневич І. А. Застосування кейс-методу на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у процесі навчання студентів технічних спеціальностей у ВТНЗ. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. Вип. 3. С. 83–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_3_17
4. Скринник З. Е. Психологія і педагогіка. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study): навч.-метод. посібник. Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. 145 с.
5. Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників в умовах євроінтеграції / Л. Нестерова, П. Лузан, В. Манько, Т. Герлянд, О. Слатвінська, М. Шимановський. К.: ІПТО НАПН України; Педагогічна думка. 2012. 160 с.
6. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). К.: ТОВ «ІЦС», 2015. 32 с.
7. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
8. Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності: наказ Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000 р. № 946/5167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00>
9. Про інноваційну діяльність: Закон України від 26.12.2002 р. № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
10. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 16.10.2012 р. № 5460. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
11. Aleksieieva O., Butenko L., Kurlishchuk I., Shvyrka V. The use of information and communication technologies in the process of teaching an elective course Trendsporting and the professional future of the modern specialist. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol.72. N. 4. P. 136–151. URL: <http://doi.org/10.33407/itlt.v72i4.2499>

12. Bezv V., Hodovaniuk T., Dubovyk V. Electronic quest manuals in the professional training of future teachers of mathematics. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 69. N. 1. P.100–111. URL: <http://doi.org/10.33407/itlt.v69i1.2182>
13. Glowacki J., Kriukova Y., Avshenyuk N. Gamification in higher education: experience of Poland and Ukraine. *Advanced Education*. 2018. N. 10. P. 105–110. URL: <http://doi.org/10.20535/2410-8286.151143>
14. Stupak O. Educational technologies in training future managers. *Advanced Education*. 2020. N. 15, P. 97–104. URL: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.200229>

REFERENCES

1. Buzhanska M. V., Vasylechko V. O. Management of life safety and labor protection: textbook. manual. Lviv: Raster-7, 2020. 204 c.
2. Kvasova O. G., Lyamzina N. K. Application of webquest technology in teaching English to future economists. *Information technologies and teaching methods*. 2019. Vol 74. № 6. P. 177–185. URL: <http://doi.org/10.33407/itlt.v74i6.2531>
3. Ozarko O. O., Sakhnevych I. A. Application of the case method in foreign language classes for professional purposes in the process of teaching students of technical specialties in higher education. *Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko*. 2014. Vol. 3. P. 83–87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_3_17
4. Skrynyuk Z. E. Psychology and pedagogy. Conducting an individual lesson on the method of analysis of specific learning situations (case study): teaching method. manual. Lviv: LIBS UBS NBU. 2012. 145 p.
5. Scientific and methodological principles of professional training of skilled workers in terms of European integration / L. Nesterova, P. Luzan, V. Manko, T. Gerland, O. Slatvinska, M. Szymanowski. Kyiv: IPTO NAPS of Ukraine; Pedagogical thought. 2012. 160 c.
6. Standards and recommendations for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG). Kyiv: LLC «CS», 2015. 32 c.
7. On the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021: Decree of the President of Ukraine from 25.06.2013. № 344/2013. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
8. About conformation of the Regulations on the procedure for carrying out innovative educational activities: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 07.11.2000. № 946/5167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0946-00>
9. About innovation activity: Law of Ukraine of 26.12.2002. № 36. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
10. About priority areas of innovation in Ukraine: Law of Ukraine of 16.10.2012. № 5460. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
11. Aleksieieva O., Butenko L., Kurlishchuk I., Shvyryka V. The use of information and communication technologies in the process of teaching an elective course Trendspotting and the professional future of the modern specialist. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol.72. N. 4. P. 136–151. URL: <http://doi.org/10.33407/itlt.v72i4.2499>
12. Bezv V., Hodovaniuk T., Dubovyk V. Electronic quest manuals in the professional training of future teachers of mathematics. *Information Technologies and Learning Tools*. 2019. Vol. 69. N. 1. P. 100–111. URL: <http://doi.org/10.33407/itlt.v69i1.2182>
13. Glowacki J., Kriukova Y., Avshenyuk N. Gamification in higher education: experience of Poland and Ukraine. *Advanced Education*. 2018. N. 10. P. 105–110. URL: <http://doi.org/10.20535/2410-8286.151143>
14. Stupak O. Educational technologies in training future managers. *Advanced Education*. 2020. N. 15. P. 97–104. URL: <https://doi.org/10.20535/2410-8286.200229>

УДК 3.73.3.091.3.016:[811.161.2+003-028.31]

DOI 10.25128/2415-3605.21.1.9

ОЛЕНА ГУЗАР

orcid.org/0000-0003-2112-2296

olena.huzar@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
вул. Максима Кривоноса, 2, м. Тернопіль